

دیدگاه دانشجویان پزشکی دانشگاه شیراز، درباره‌ی

تأثیر جشن روپوش سفید بر اخلاق حرفه‌ای

صدیقه ابراهیمی^{۱*}، رضا محمدی^۲، سیدضیاءالدین تابعی^۳

تاریخ دریافت: 98/5/25

تاریخ پذیرش: 98/6/16

تاریخ انتشار: 98/10/4

مقاله‌ی پژوهشی

چکیده

جشن روپوش سفید، به صورت پدیده‌ای در آموزش پزشکی، نمادی برای تأکیدکردن بر دانشجویان پزشکی برای اخلاق‌گرایی در حرفه‌ی پزشکی است. این جشن، به عنوان یکی از اولین آماده‌سازی‌های لازم برای ورود دانشجویان پزشکی به مقطع بالینی، دانسته شده است. هدف از این مطالعه، بررسی تأثیر جشن روپوش سفید بر اخلاق حرفه‌ای و آشنایی دانشجویان با شرح وظایف حرفه‌ای ایشان برای حضور در بخش‌های بالینی است. پژوهش حاضر، مطالعه‌ای کیفی در زمینه‌ی نظر دانشجویان درباره‌ی جشن روپوش است و طبق نمونه‌گیری مبتنی بر هدف، انجام شده است. جامعه‌ی آماری، شامل دانشجویان پزشکی سال چهارم دانشگاه علوم پزشکی شیراز، در سال ۱۳۹۴، بود. جمع‌آوری اطلاعات، به روش مصاحبه‌ی نیمه‌ساختاریافته، همراه با سؤالات تشریحی انجام شد و تا رسیدن به مرحله‌ی اشباع، ادامه پیدا کرد. داده‌ها نیز، با روش تحلیل محتوا، با توجه به دستورالعمل‌ها، تجزیه و تحلیل شد. بیشتر شرکت‌کنندگان در این مطالعه، برگزاری مراسم قبل از ورود به بیمارستان را رویدادی مهم برای ایجاد آمادگی دانشجویان برای ورود به مقطع بالینی دانستند. مهم‌ترین آثار مثبت جشن بر دانشجویان، افزایش تعهد و مسئولیت‌پذیری، بهبود آمادگی برای برخورد با بیمار، افزایش انگیزه و اعتمادبه‌نفس در آن‌ها و آشنایی با برخی اصول ابتدایی اخلاق حرفه‌ای است. جشن روپوش سفید، می‌تواند موجب افزایش آشنایی دانشجویان با وظایف حرفه‌ای و انگیزه‌ی ایشان شود؛ ولی تحقیقات و مطالعاتی بیشتر برای شناخت دقیق‌تر نقاط قوت و ضعف و کاستی‌ها نیاز است.

واژگان کلیدی: جشن روپوش سفید، دانشجوی پزشکی، مراسم آیینی

1. گروه اخلاق و فلسفه‌ی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران.

2. کمیته‌ی پژوهش دانشجویی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران.

3. گروه اخلاق و فلسفه‌ی پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی شیراز، شیراز، ایران.

* نویسنده‌ی طرف مکاتبه: شیراز، خیابان زند، دانشکده پزشکی، تلفن: ۰۰۷۱۳۲۳۴۸۹۸۰

مقدمه

امروزه، آموزش اخلاق حرفه‌ای در آموزش علوم پزشکی در کانون توجه قرار گرفته است. پزشکی، در اصل، امر اخلاقی خطیری است که بر اساس پیمانی از اعتماد پایه‌گذاری شده است. می‌توان گفت که نمادهای حرفه‌ی پزشکی عبارت‌اند از: روپوش سفید و گوشی پزشکی. روپوش سفید پزشکی اهمیت رابطه‌ی پزشک و بیمار را نشان می‌دهد و به تعبیری، می‌توان آن را ردای صبر و دلسوزی خواند. انتخاب روپوش سفید، به‌عنوان لباس مخصوص پزشکان، به مفهوم سفیدی بازمی‌گردد که به معنای درمان و سلامت و در بعضی فرهنگ‌ها، به معنی بی‌گناهی، خلوص، مهربانی و تمیزی است. استفاده از این رنگ در لباس پزشکان، بر همه‌ی این ارزش‌ها در شغل پزشکی تأکید دارد (۱).

یکی از برنامه‌های نمادین برای ترویج آموزش اخلاق حرفه‌ای، برنامه‌ی جشن روپوش سفید است که به‌عنوان نشانی از تعهد حرفه‌ای بدان پرداخته می‌شود. در این مراسم، در بدو ورود به مرحله‌ی آموزش بالینی، با ایجاد قراردادی روانی، فکری و اخلاقی، دانشجویان به ترویج همدلی و اخلاق‌مداری در حرفه‌ی طب، ترغیب می‌شوند. پوشیدن نمادین روپوش سفید و قرائت عهدنامه به آن‌ها یادآوری می‌کند که وارد محیطی خواهند شد که انسان بیمار وجود دارد و کرامت انسانی، نوع‌دوستی، رعایت حق و حقوق، صداقت، وجدان کاری و مسائل علمی، به همراه بسیاری از مؤلفه‌های دیگر، از جمله مسائل اخلاقی‌اند که باید لحاظ شود. دانشجویان با پوشیدن روپوش‌های سفید و ادای سوگندنامه‌ی اخلاق حرفه‌ای، پایبندی خود را به انجام نقش‌ها، وظایف و مسئولیت‌های خود در قبال مردم و بیماران و احترام به حقوق آنان اعلام می‌دارند.

جشن روپوش، به‌عنوان نمادی برای تأکیدکردن به دانشجویان پزشکی بر اهمیت دلسوزی و مهربانی در حرفه‌ی

پزشکی انتخاب شده است. این جشن فرصتی برای انعکاس اهداف درمانی در زمان ورود دانشجویان علوم پزشکی به مقطع بالینی است. این اهداف درمانی عبارت‌اند از: هدف اصلی‌بودن درمان بیمار، ضروری‌بودن رابطه‌ی درست پزشک و بیمار، لزوم ارائه‌ی اطلاعات و دادن حق انتخاب به بیمار، گفتن حقیقت، توضیح احتمال خطا، مشورت‌کردن، پزشکی دفاعی، کنترل استرس و سبک زندگی (۲).

برگزاری جشن روپوش را می‌توان گام نخست برای تشویق و ارتقای اخلاق حرفه‌ای و روابط انسانی در مسائل مراقبتی و پزشکی، تلقی کرد و آن را به‌مثابه‌ی برنامه‌ای تحصیلی، در دستور کار دانشجویان پزشکی در نظر گرفت؛ برنامه‌ای که نقشی کلیدی در ایجاد هویت حرفه‌ای و عنوان‌کردن مسائل انسانی بر عهده دارد. شایسته‌ی توجه است که ارزش‌های دانشجویان و اخلاق حرفه‌ای آنان، در دوران بالینی تغییر می‌کنند (۳-۵).

هدف کلی پژوهش پیش رو، بررسی تجارب دانشجویان پزشکی از جشن روپوش سفید است. درک عمیق این تجارب، به روش کیفی، به پژوهشگر این اجازه را می‌دهد تا با ورود به دنیای درونی شرکت‌کنندگان، معانی شکل‌گرفته در پیوند با این موضوع را در یک فرهنگ، تعیین و متغیرها را کشف کند.

روش کار

پژوهش حاضر، مطالعه‌ای کیفی از نوع تجزیه و تحلیل محتوایی است که در راستای کسب اطلاع از تجارب دانشجویان پزشکی از جشن روپوش سفید، به‌مثابه برنامه‌ی آموزش اخلاق حرفه‌ای انجام شده است. جامعه‌ی پژوهش، شامل دانشجویان پزشکی سال چهارم بودند که در سال ۱۳۹۴-۱۳۹۵، در دانشکده‌ی پزشکی شیراز، به تحصیل اشتغال داشتند (۱۲۰ نفر). نمونه‌ی آماری این مطالعه، به‌صورت نمونه‌گیری مبتنی بر هدف انتخاب شد؛ ابتدا، با

توضیح دهید. اشکالات جشن را از دیدگاه خودتان بیان کنید. آیا این جشن را به‌عنوان نقطه‌ی عطفی در زندگی حرفه‌ای خود می‌دانید؟

قبل از انجام مصاحبه، در جلسه‌ی مقدماتی، پس از ارائه‌ی توضیحات لازم درباره‌ی اهداف پژوهش به دانشجویان، از آن‌ها برای شرکت در تحقیق و نیز ضبط صدا، رضایت همکاری گرفته شد. مصاحبه‌ها به‌صورت چهره‌به‌چهره و انفرادی و با میانگین تقریباً، چهل تا شصت دقیقه صورت گرفت. جمع‌آوری داده‌ها تا رسیدن به مرحله‌ی اشباع، یعنی هنگامی که موضوع‌هایی جدید از سوی مشارکت‌کنندگان مطرح نشد و تا تکراری شدن مطالب، ادامه یافت. ضمن مصاحبه، یادداشت‌برداری از عین کلمات صورت می‌گرفت و صداها ضبط می‌شد. بعد از هر مصاحبه، فایل‌های صوتی ضبط‌شده، به‌صورت متن، پیاده‌سازی شد و محقق مستقل، آن را بررسی کرد. در پژوهش کیفی حاضر، تجزیه و تحلیل داده‌ها با روش تحلیل محتوا انجام و همراه با مقایسه‌ی دائمی و هم‌زمان با جمع‌آوری داده‌ها، کار کدگذاری و دسته‌بندی طبقات اولیه، آغاز شد؛ به این ترتیب که پژوهشگر، از مصاحبه‌ی دوم، با شکستن هر متن، با استفاده از کلمات کلیدی و عبارات، کدهای اولیه را استخراج کرد؛ سپس، هر داده با همه‌ی داده‌ها مقایسه و کدهایی با مفهوم مشترک، طبقه‌بندی شد و به‌عنوان زیرمقوله نام‌گذاری گردید. مصاحبه‌های بعدی، برای تکمیل و تشریح خصوصیات این طبقات انجام گرفت. تجزیه و تحلیل پاسخ به سؤالات باز نیز، توسط دو تن از نویسندگان صورت گرفت و به تأیید همه‌ی آن‌ها رسید. نهایتاً، داده‌های به‌دست‌آمده بر اساس تفاوت معنا و مفهوم، طبقه‌بندی و محدودتر شد تا مقوله‌ها شکل گرفتند و عبارتی که دربرگیرنده‌ی معنی اصلی و مشترک موارد استخراجی در هر مقوله باشد، به‌عنوان مفهوم محوری آن مقوله انتخاب شد؛ در مرحله‌ی بعد، در هر مقوله و زیرمقوله، تعداد نظرات یا پاسخ‌های دانشجویان به هر سؤال، برای تعیین

حدود سی نفر و نهایتاً، به سبب اشباع‌نشدن داده‌ها، با ۵۴ شرکت‌کننده مصاحبه شد.

جمع‌آوری اطلاعات با استفاده از «مصاحبه‌ی نیمه‌ساختاریافته» و راهنمای مصاحبه صورت گرفت. راهنمای مصاحبه، شامل پرسیدن سؤالات باز، به‌صورت کتبی، برای استخراج حقایق، طرز فکرها، فرایندها و دیدگاه‌های شرکت‌کنندگان درباره‌ی ضرورت، نحوه و اهداف برگزاری مراسم و اهمیت آن به‌عنوان رویدادی در زمان گذر از علوم پایه به دوره‌ی بالینی بود؛ همچنین، نظر شرکت‌کنندگان درباره‌ی محتوای عهدنامه و وضوح آن و اینکه چه سنخیتی بین آن و وضعیت کنونی دانشجویان وجود دارد، از دیگر پرسش‌های پژوهش بود.

سؤالات مصاحبه نیز، از نوع نیمه‌باز بودند. این روش به محقق این اجازه را می‌دهد تا برای بررسی موضوع با جزئیات بیشتر، علاوه بر پرسش‌هایی که در راهنمای مصاحبه مشخص شده است؛ سؤالاتی بیشتر را از شرکت‌کننده بپرسد؛ علاوه بر این، محقق می‌تواند مسائلی را که حین مصاحبه، در رابطه با موضوع بحث پیش می‌آید، بررسی کند؛ مسائلی مانند آنچه درباره‌ی این رویداد، ارزشمند است و پیشنهادهایی برای بهبود آن.

سؤالات پرسش‌نامه عبارت بودند از: آیا محتوای عهدنامه بر محبت شما به بیمار و تصورات و عقایدتان درباره‌ی او تأثیر دارد؟ حفظ صداقت و تعهد به یادگیری مداوم که از اهداف جشن است، چیست؟ آیا مراسم به شما احساس برتری نسبت به دیگران یا نخبگی می‌دهد؟ آیا هنگام مراسم یا خواندن عهدنامه، احساس می‌کنید از این به بعد، فردی متمایز از بیمار و جامعه هستید؟ آیا در مراسم، به بیمارانی که در آینده با آن‌ها روبه‌رو خواهید شد، فکر می‌کنید؟ در صورت دادن پاسخ «بله»، چه فکری؟ نظر شما درباره‌ی تأثیری که به‌طور کلی، جشن روپوش سفید بر شما می‌گذارد، چیست؟ احساس خود را در زمان برگزاری جشن در یک جمله

یافته‌ها

درک کلی آنان از هر کدام از پرسش‌ها، محاسبه شدند. شایسته‌ی یادآوری است که تحلیل محتوا، بیشتر، بر سطوح خردتر تمرکز دارد و غالباً، فراوانی داده‌ها را نشان می‌دهد و امکان تحلیل کمی داده‌های کیفی را فراهم می‌کند.

طی انجام مراحل یادشده، همه‌ی اطلاعات، اعم از نام شرکت‌کنندگان، نوارهای مصاحبه و نوشتارها، به‌صورت محرمانه، نگهداری شد. شرکت‌کنندگان در هر مرحله، حق کناره‌گیری از پژوهش را داشتند.

در این مطالعه، با ۵۴ دانشجوی پزشکی مصاحبه شد. از تجزیه و تحلیل داده‌ها، پنج درون‌مایه یا مقوله‌ی اصلی، به‌عنوان نماینده‌ی داده‌ها و تجارب، تولید شد. این مقوله‌ها عبارت‌اند از: ۱. دیدگاه دانشجویان درباره‌ی اهداف مراسم؛ ۲. قرائت عهدنامه از دیدگاه دانشجویان؛ ۳. ضرورت برگزاری مراسم از منظر دانشجویان؛ ۴. نقاط ضعف مراسم؛ ۵. مراسم جشن روپوش سفید در یک نگاه (نک: جدول شماره‌ی یک).

جدول شماره‌ی ۱- مقوله‌ها و زیرمقوله‌های استخراج‌شده از داده‌های پژوهش

مقوله‌ی اصلی	زیرمقوله	مضامین اولیه
اهداف جشن از دیدگاه دانشجویان	اهداف جشن از دیدگاه دانشجویان	- آشنایی با وظایف، اصول و آرمان‌های پزشکی و ایجاد تعهد اولیه به قوانین، با ادای سوگند (۲۲ نفر)؛
		- آمادگی برای تغییر مقطع (۱۵ نفر)؛
۱. دیدگاه دانشجویان درباره‌ی اهداف مراسم	اهداف جشن از دیدگاه دانشجویان	- دور هم جمع‌شدن، ایجاد احساس همدلی و صمیمیت بیشتر (۶ نفر)؛
		- ایجاد آمادگی و انگیزش در دانشجو به منظور شروع مقطع بالینی و کار در بیمارستان (۸ نفر)؛
دیدگاه دانشجویان درباره‌ی تأثیر مراسم بر آمادگی آنان برای حضور در مقطع بالینی	اهداف جشن از دیدگاه دانشجویان	- مقدس‌نشان‌دادن روپوش سفید (۸ نفر)؛
		- تأکید بر رابطه‌ی درست پزشک و بیمار و داشتن صداقت (۴۸ نفر).
۲. قرائت عهدنامه از دیدگاه دانشجویان	اهداف جشن از دیدگاه دانشجویان	- تأثیر مثبت مراسم بر تفکرات و اذهان دانشجویان درباره‌ی اندیشیدن به بیمار و بهادادن به او (۳۳ نفر)؛
		- هم‌خوانی محتوای مراسم با هدف در مورد ارائه چگونگی ایجاد رابطه‌ی درست پزشک و بیمار (۳ نفر)؛
تأثیر قرائت عهدنامه بر شیوه‌ی نگرش دانشجویان به بیمار	اهداف جشن از دیدگاه دانشجویان	- تأثیر جشن بر اعتمادبه‌نفس دانشجو: مخالف (۱۳ نفر)، موافق (۱۵ نفر)، مردد در اثربخشی (۱۷ نفر).
		- مفیددانستن قرائت عهدنامه (۳۴ نفر)؛
تأثیر قرائت عهدنامه بر شیوه‌ی نگرش دانشجویان به بیمار	اهداف جشن از دیدگاه دانشجویان	- مخالفت با قرائت عهدنامه در این بازه‌ی زمانی (۲۰ نفر).
		- متناسب با بازه‌ی زمانی (۲۵ نفر)؛
تأثیر قرائت عهدنامه بر شیوه‌ی نگرش دانشجویان به بیمار	اهداف جشن از دیدگاه دانشجویان	- نامتناسب‌بودن و سنخیت‌نداشتن با بازه‌ی زمانی (۱۱ نفر).
		- القای احساس تعهد و مسئولیت‌پذیری و محبت در پزشک نسبت به بیمار (۱۴ نفر)؛
تأثیر قرائت عهدنامه بر شیوه‌ی نگرش دانشجویان به بیمار	اهداف جشن از دیدگاه دانشجویان	- گفتن حقیقت و راست‌گویی (۹ نفر)؛
		- رابطه‌ی درست پزشک و بیمار (۱۱ نفر)؛
تأثیر قرائت عهدنامه بر شیوه‌ی نگرش دانشجویان به بیمار	اهداف جشن از دیدگاه دانشجویان	- بی‌تأثیر (۲۸ نفر).

مضمین اولیه	زیرمقوله	مقوله اصلی
<ul style="list-style-type: none"> - ضرورت انجام جشن با دلایل مختلف (۲۳ نفر)؛ - ضرورت، در صورت برگزاری باشکوه‌تر و هدفمندتر و با حضور استادان برجسته (۱۷ نفر)؛ - ضروری نبودن (۱۱ نفر). 	ضروری / غیر ضروری	۳. ضرورت برگزاری مراسم از نظر دانشجویان
<ul style="list-style-type: none"> - کسالت آور: خسته کننده، بی روح و تکراری بودن (۶ نفر)؛ - دعوت نبودن استادان بالینی، خانواده‌ها و دانشجویان فارغ التحصیل و ارشد (۲۰ نفر)؛ - مشخص نبودن هدف جشن، کلیشه‌ای شدن آن و سخنرانی نامناسب (۱۴ نفر)؛ - شکایت از اثرگذار نبودن پایدار چنین مراسم‌هایی (۹ نفر)؛ - شکایت از پذیرایی ضعیف و محیط نامناسب سالن (۴ نفر)؛ - نبود ضعف چشمگیر (۵ نفر). 	دارای نقاط ضعف / نبود نقطه ضعف چشمگیر	۴. نقاط ضعف مراسم
<ul style="list-style-type: none"> - نمادی است برای شروع بهترین دوره‌ی شغلی دانشجوی پزشکی؛ - بازگرددن دوره‌ای جدید و متفاوت از زندگی و جایگاهی خطیر و مهم از لحاظ وظایف و تعهدات (۱۳ نفر)؛ - نقطه‌ی عطف در زندگی (۱۵ نفر)؛ - پدیده‌ای منحصر به فرد در صورت بهاداده شدن به جشن توسط استادان، بهبود وضعیت برگزاری و روشن سازی هدف جشن (۱۳ نفر)؛ - پدیده‌ای عادی در زندگی حرفه‌ای (۲۶ نفر). - احساس شادی و مسرت (۹ نفر)؛ - احساس غرور و خودبزرگ بینی (۳ نفر)؛ - احساس مسئولیت (۱۵ نفر)؛ - ملال آور (۹ نفر)؛ - احساس خوب نزدیک شدن به هدف کمک به مردم و جامعه (۱ نفر)؛ - احساس پزشک شدن (۱ نفر). 	دیدگاه کلی	۵. مراسم جشن روپوش سفید در یک نگاه
	تجربه‌ی جشن روپوش سفید در یک جمله	

آمادگی برای تغییر مقطع، دور هم جمع شدن و ایجاد حس همدلی، و ایجاد انگیزه‌ی مناسب برای شروع مقطع بالینی:

- «هدف از جشن، قسم خوردن و آشنایی اولیه با قوانین بیمارستانی است.»

- «به نظرم، هدف از جشن، یادآوری وظیفه‌ی مهم و خطیر پزشکی و آشنایی با قواعد پزشکی و سوگند یادکردن است.»

دیدگاه دانشجویان درباره‌ی اهداف مراسم و میزان تحقق آن‌ها

اهداف جشن از دیدگاه دانشجویان

دانشجویان در رابطه با هدف از برگزاری جشن به چند نکته اشاره کردند: آشنایی و ایجاد تعهد اولیه به قوانین، با ادای سوگند؛ آشنایی با وظایف، اصول و آرمان‌های پزشکی؛

ایراز نکردند. ۲۷ نفر از آنان، برگزاری جشن، قبل از ورود به بیمارستان را با هدف ایجاد انگیزه، آشنایی با اخلاق حرفه‌ای در رفتار با بیمار و ایجاد آمادگی برای حضور در بیمارستان، در زمان ورود دانشجویان علوم پزشکی به مقطع بالینی، امری ضروری و واضح دانستند.

۲۳ نفر از دانشجویان نیز، اعلام کردند که به‌خاطر نبود بینش کافی، فقدان تجربه‌ی کار عملی، کاربردی نبودن مطالب و دشواری و ثقیل بودن مطالب مطرح‌شده، با برگزاری جشن در این مقطع، موافق نیستند:

- «هدف جشن، می‌تواند آشنایی با چگونگی رابطه‌ی پزشک با بیمار، آگاهی مختصر از رابطه با پرسنل بیمارستان و آشنایی با وظایف خودم به‌عنوان یک پزشک در بیمارستان باشد که درباره‌ی این مسائل، عملاً، صحبتی نشد.»

- «اهداف باید در طول دوره القا شود، نه در طول یک مراسم.»

- «اهداف و تئوری، خوب بود؛ ولی متأسفانه به دلیل برگزاری بسیار ضعیف مراسم و محتوای ضعیف و مختصر عهدنامه، مفاهیم منتقل نشد که باید در این دوباره تجدید نظر شود.»

- «مراسم، خیلی خشک و بی‌روح است و عملاً، فقط برای رفع تکلیف است و هیچ اثر مثبتی ندارد.»

- «محتوا خوب است و نحوه‌ی برگزاری، متناسب با اهداف ذکرشده است.»

- «به بعضی از اهداف، رسیده است؛ ولی جای کار دارد.»

- «شاید هدف اصلی خوب بوده است؛ ولی روش دستیابی به این اهداف می‌توانست هیجان‌انگیز باشد.»

- «به کمترین این اهداف رسیدیم؛ در صورتی که اهداف بسیار متعالی است.»

- «شعار است! با یک جشن دوساعته نمی‌شود این مفاهیم را به افراد انتقال داد.»

- «اهداف، نامشخص بود و با هدف اصلی فاصله داشت.»

- «به عقیده‌ی من، هدف، پایبندکردن دانشجویان به قوانین درون بخش، به‌عنوان یک پزشک، به‌واسطه‌ی قسم‌خوردن است.»

- «هدف از برگزاری جشن، آشنایی دانشجویان با آرمان‌های پزشکی است.»

- «هدف از جشن، به‌یادآوردن وظایف آینده و بیداری وجدان، برای شروع به کار پزشکی است.»

- «جشن، برای آمادگی حضور در بیمارستان و آشنایی با اصول اخلاقی و وظایف، قبل از هرگونه برخوردی با مریض و پرسنل برگزار می‌شود.»

- «هدف، آمادگی ذهنی دانشجویان برای ورود به فضای جدید و متفاوت آموزشی و یادآوری نقش و وظیفه‌ی مهم آن‌ها در جامعه‌ی پزشکی و سلامت کشور است.»

- «هدف، ایجاد انگیزه‌ی تازه برای شروع دوره‌ی جدید در دوران تحصیل است.»

- «هدف، یادگیری نحوه‌ی برخورد با مریض و همراهان است.»

- «جشن، برای تحولی جدید و موفقیت برای پشت‌سرگذاشتن مرحله‌ی فیزیوپاتولوژی و شروع استیودنتی است.»

- «جشن، برای ایجاد احساسی متفاوت نسبت به تغییر دوره، از تئوری به بالینی و آشنایی مختصر با بخش بالینی است.»

- «برای این است که توصیه‌هایی به ما بکنند و ورود ما را به بخش بالینی رسمیت ببخشند.»

- «جمع‌شدن دور هم و ایجاد صمیمیت بیشتر.»

- «هدف، مقدس‌نشان‌دادن روپوش و ایجاد انگیزه برای شروع کار در بیمارستان است.»

- «هدف، تشویق دانشجویان و ایجاد روحیه برای دوره‌ی بالینی است.»

دو نفر از شرکت‌کنندگان، راجع به هدف این جشن، نظری

- «این‌ها اهداف اخلاق پزشکی بودند و در جشن، صحبتی درباره‌ی آن‌ها نشد؛ ولی اهداف ذکرشده جامع و متعالی هستند.»
- موافقان برگزاری این جشن به این نکات اشاره کردند:
- «حداقل، از نظر روانی، آمادگی لازم برای برخورد بالینی را کسب می‌کنم.»
- «به‌هرحال، برای ورود به بخش، باید زمینه‌ای داشته باشیم.»
- «در این حد که باید به حقوق بیمار احترام گذاشت و اخلاقیات رعایت شود، چنین جشنی لازم است.»
- «تاحدودی احساس می‌شود که با این جشن، هم، بهتر و باوجدان‌تر درس بخوانیم و هم، کار عملی یاد بگیریم.»
- دیدگاه دانشجویان درباره‌ی تأثیر مراسم بر آمادگی آنان برای حضور در مقطع بالینی
- اندیشیدن درباره‌ی بیمار در حین مراسمی که یکی از اهدافش، تفهیم اهمیت بیمار و بهادادن به وی است، می‌تواند معیاری مهم برای اثرگذاری جشن بر تفکرات و اذهان دانشجویان باشد. در این قسمت، به این موضوع توجه کردیم و درباره‌ی آن، پرسیدیم. گروهی از دانشجویان با بیان مفاهیمی چون: هدف‌شمردن بیمار، دغدغه‌ی بیمارداستن، اشارات متعدد به بیمار حین مراسم، آغاز ورود به بیمارستان پس از این جشن و چالش‌های برخورد‌های اول با بیمار، اعلام داشتند که حین مراسم متوجه این مهم شده‌اند:
- «درباره‌ی بیمار فکر می‌کنم؛ چراکه بالأخره درباره‌ی بیمار صحبت می‌شود.»
- «به آن فکر می‌کردم که در روند و سیر درمان آن‌ها چه تأثیری می‌توانم داشته باشم.»
- «در مراسم، کلاً، در فکر بودم که دو ترم دیگر اکسترن می‌شوم و مهر دارم و مسئولیت بیمار با من است.»
- «اینکه باید هر کاری که در توانم است، برای مریض انجام بدهم. مرا وادار به فکرکردن درباره‌ی بیمار می‌کرد.»
- «به‌نحوی رفتار با بیمار فکر می‌کردم.»
- «به اینکه مردم از من، به‌عنوان پزشک، توقع دارند که در همه‌چیز یاری، محبت و همراهی داشته باشم؛ بنابراین، باید همه‌ی تلاشم را بکنم و این توقع را برطرف کنم تا کسی را ناامید نکنم.»
- «حتماً! شروع بیمارستان، شروع یک سلسله روابط جدید است که حتماً، قبل از شروع باید به آن فکر کرد.»
- اما بعضی از دانشجویان عقیده‌ای متفاوت ابراز کردند:
- «در مراسم، خیر؛ چون تصور روشنی از محیط بیمارستان نداریم.»
- «بیشتر به خودِ روپوش و مراسم پوشیدن روپوش فکر می‌کردم تا بیماران.»
- ازجمله خصیصه‌هایی که برای انجام وظایف در هر حرفه‌ای به آن نیاز است، عزت و اعتمادبه‌نفس است که موجب افزایش انگیزه، انرژی و صلابت در انجام کار می‌شود. در این قسمت، بر آن شدیم تا درک دانشجویان را از تأثیر جشن و عهدنامه، بر اعتمادبه‌نفس آنان سنجش کنیم.
- مخالفتان بر این عقیده بودند:
- «چون محتوای خاصی که این حس را به دانشجو بدهد، نداشت و تکراری بود و کلیشه‌ای.»
- «کلاً، مراسم جالبی نبود؛ می‌توانست به‌نحوی برگزار شود که در پزشک برای ورود به بیمارستان انگیزه ایجاد کند؛ ولی منتظر بودیم که مراسم تمام شود.»
- «خیر، هر کسی در فیلد خودش مورد ارزیابی قرار می‌گیرد، نه نسبت به مردم عادی و این مراسم موجب افزایش اعتمادبه‌نفس نشد.»
- «اسم مراسم بیارند، دهن‌پرکن و باشکوه است؛ ولی برگزاری آن، بیشتر، احساس سرخوردگی و عدم اعتمادبه‌نفس به دانشجو می‌دهد.»
- موافقان اعلام کردند:
- «به خاطر یادآوری مسئولیت مهم و جایگاه والای

پزشکی و اینکه ما عضوی جدید از جامعه‌ی پزشکی شده‌ایم، اعتماد به نفس بسیار زیاد شد.»

- «به خاطر نزدیک شدن به مفهوم پزشک شدن و ورود به بیمارستان، روحیه و اعتماد به نفسم بهتر شد.»

- «احساس مسئولیت داشتم که تا اندازه‌ای موجب افزایش رضایت از خود و عزت نفسم شد.»

دانشجویان دیگر، با بیان اینکه این مراسم در افزایش احساس مسئولیت مفید بوده است، به اثر مثبت آن بر افزایش احساس اعتماد به نفس با تردید نگریستند:

- «نه، احساس برتری نداشتم؛ ولی تا اندازه‌ای احساس تعهد به مردم و سلامتی آن‌ها به من دست داد.»

- «خیر، بلکه یک احساس مسئولیت بزرگ است و از اینکه لایق و توانا برای این مسئولیت بوده‌ام در من احساس رضایت شیرینی به وجود می‌آورد.»

- «نخبه خیر، ولی احساس مفید بودن داشتم.»

- «فقط برایم اعتماد به نفس کاذب ایجاد کرده بود.»

قرائت عهدنامه از دیدگاه دانشجویان

پذیرش مسئولیت و تعهد در هر حرفه‌ای، به مدد ابزارهایی گوناگون تأمین می‌شود. قسم خوردن در آیین‌ها و فرهنگ‌های مختلف، نمادی از تعهدپذیری و پابندی است که شخص را از نظر معنوی و وجدانی، بی‌اینکه قراردادی رسمی و کتبی منعقد کند، ملزم به رعایت اصول و قواعد آن حرفه می‌کند. شاید مهم‌ترین بخش جشن روپوش سفید، قرائت عهدنامه باشد:

- «هدف از جشن، قسم خوردن و... است.»

- «در برنامه‌ی مناجات‌نامه، با درخواست مشورت و کمک‌گرفتن از خداوند، اساتید و عالمان، این احساس (مشورت کردن) در من افزایش یافت.»

- «جشن، اهدافی برای پابندی به عهدنامه دارد که در عمل، اجرا نمی‌شود.»

الزام قرائت عهدنامه

دانشجویان موافق با لازم بودن قرائت عهدنامه، معتقد بودند که این عمل سبب القای احساس تعهد و مسئولیت و افزایش آمادگی برای رفتار با بیماران می‌شود. این دانشجویان با عباراتی چون: احساس مسئولیت، درک وظایف، ایجاد تعهد، یادآوری وظایف معنوی و بیداری وجدان، به مفید بودن این عمل اشاره کردند:

- «به‌هرحال، خوب است؛ مهم نیست که بخش رفته باشیم یا نه؛ این مراسم احساس مسئولیت را در من زنده کرد.»

- «بله، خوب است؛ من را تحریک می‌کند تا به‌عنوان یک پزشک، به وظیفه‌ام عمل کنم.»

- «به‌عنوان یک تعهدنامه قبل از ورود به بخش، لازم است.»

- «به نظر، اگر کسی وجدان آگاه و بیداری داشته باشد، برایش مهم است که قبل از ورود به بیمارستان، چنین روزی برای ایجاد تعهد داشته باشد.»

- «حضور نداشتن در بیمارستان، نشانه‌ی آگاهی نداشتن از وظایف و مسئولیت‌هاست؛ در نتیجه، باید با آگاهی از این قوانین، برای اجرای بهتر وظایف، سوگند یاد کرد.»

- «شاید در آن جلسه معنی قسم خوردن، زیاد درک نشود؛ ولی با ورودمان به بیمارستان اهمیت قسم خوردن قبل از ورود به بیمارستان را بهتر درک می‌کنیم.»

- «این کار بسیار مفید است؛ چراکه وظایف معنوی خود را قبل از هرگونه برخورد با بیمار، به ما بازگو می‌کند و در طول دوره‌ی بالینی، به کار ما جهت می‌دهد.»

- «این عمل باعث آمادگی بیشتر برای برخورد با مریض می‌شود.»

گروهی از دانشجویان با عبارات زیر، مخالفت خود را با برگزاری این عمل در این مقطع، ابراز کردند:

- «کاملاً، بی‌معنی است.»

- «در این مقطع، تأثیری ندارد و به نظر، کاری ظاهری و بی‌تأثیر است.»

شدیم قسمی بخوریم که انجام نمی‌دهیم»
 - «کمی، متن پیچیده بود و باید واضح‌تر بیان می‌شد»
 دوازده نفر از دانشجویان، محتوای عهدنامه را به یاد نداشتند که علت را مسائلی مانند شلوغی سالن؛ گرم بودن فضا؛ نارسایی قرائت عهدنامه؛ تنها یکبار برگزارشدن مراسم، بدون مراسم یادآور دیگر؛ عدم تمرکز و بی‌اهمیت‌شمردن مراسم، دانستند: «یادم نیست محتوای عهدنامه چه بود»؛ «چندان یادم نیست؛ ولی درخصوص پایبندی به اصول کلی اخلاقی و پزشکی بود».

تأثیر قرائت عهدنامه بر نگرش دانشجویان به بیمار بعضی از دانشجویان با اشاره به توضیح‌داده‌نشدن موضوع قداست و جایگاه اصلی درمان بیمار در عهدنامه، قرائت آن را بی‌تأثیر دانستند: «بی‌تأثیر؛ چراکه تابه‌حال نمی‌دانستم که از اهداف برگزاری جشن، تفهیم این موضوع است»
 شش نفر، صحبت‌های استادان را مؤثرتر دانستند. هفت نفر از مصاحبه‌شوندگان نیز، اعلام کردند که شنیدن تجربیات و مثال‌های استادان، بیشتر از قسم‌خوردن اثر دارد:

- «اگر مثال‌های واقعی و اخلاقی، از اهداف جشن نام برده شود، خیلی بیشتر تأثیر دارد تا قسم‌خوردن»
 - «وارد بیمارستان شده‌ام. در برخورد با بیماران، اساتید و پرسنل، در بعضی موارد، این محتوا رعایت نمی‌شود و گویی همه‌ی اعضای پزشکی، این‌ها را فراموش کرده‌اند؛ اما من تمام سعی و توانم را در یادآوری و رفتار مطابق عهدنامه به کار می‌گیرم»

تعدادی نیز از سنخیت‌نداشتن قرائت تعهدنامه با وضعیت دانشجویان در این بازه‌ی زمانی و ضروری‌نبودن آن، گفتند:
 - «روشن است؛ فقط، با کار عملی می‌توان به‌طور قطع، شرح و چگونگی وظایف را مشاهده کرد، نه قبل از ورود به بیمارستان»

- «از اولش می‌دانستیم باید چطور باشد. بی‌توجه به محتوای عهدنامه، همان‌طور ادامه می‌دهم. در ضمن، با هر

- «نیاز به قسم‌خوردن نیست؛ منظورم این است که تأثیری ندارد»

- «اشتباه است؛ کاملاً واضح است که این کار باید پس از دوره‌ی بالینی انجام شود»

- «قسم چه به حق و چه به ناحق، خوب نیست»

- «قسم‌خوردن در این مراسم، مثل پذیرش برخی قوانین، قبل از شناختن آن‌هاست و در نتیجه، یک مراسم بی‌فایده و صوری است»

- «به نظرم، بی‌فایده است»

- «قسم‌خوردن موضوع تازه‌ای نیست و امری روزمره است و هیچ احساسی به آن ندارم»

محتوای عهدنامه

گروهی از دانشجویان، با اشاره به مختصر و مفید بودن و همه‌جانبه، جامع و قابل فهم بودن محتوا، عهدنامه را مناسب توصیف کردند:

- «خوبه، خیلی هم اخلاقی و دست‌وپاگیر نیست که بعد، به خاطرش عذاب وجدان داشته باشی»

- «خیلی خوب بود؛ چون تمامی جوانب را در نظر گرفته و مفید و خلاصه بود»

- «پرمحتواست؛ برای ما قابل فهم است و متناسب با چیزی است که در ذهن داریم»

- «محتوای جامع و درعین‌حال، خلاصه‌ای دارد»

- «محتوا خوب بود؛ ولی در آن زمان، با توجه به عدم

آشنایی کامل با حرفه‌ی آینده، عملاً، اثری ندارد»

گروهی دیگر، با اشاره به لغاتی چون: عدم صراحت، غیرقابل درک بودن، دور از واقعیت بودن و پیچیدگی متن، محتوای عهدنامه را نامناسب دانستند:

- «بیشتر، شعاری است تا نزدیک به واقعیت؛ صریح

نیست و متن غیرقابل درکی دارد»

- «بی‌ربط با اهداف بود و اصلاً، جالب نبود»

- «خیلی آرمان‌گرایانه و دور از واقعیت بود؛ ما مجبور

معدودی از دانشجویان، یکی از اهداف برگزاری جشن را تشویق به گفتن حقیقت و راست‌گویی دانستند: «درباره‌ی بیمار و حفظ صداقت، تأثیر بسزایی دارد؛ ولی درباره‌ی تعهد به یادگیری، خیلی مؤثر نبود؛ چون خودم پشتکار نداشتم»
بیشتر مصاحبه‌شوندگان (۴۵ نفر) محتوای عهدنامه را بر اعتلای توجه به حقیقت‌گویی و صداقت، بی‌تأثیر دانستند:
- «روی تعدادی معدود از افراد تأثیر دارد؛ ولی بیشتر به وجدان، شخصیت و تربیت خانوادگی مربوط است، نه محتوای عهدنامه»

- «اهدافی بود که از قبل داشته‌ام و انگیزه‌ی جدیدی در من ایجاد نکرد»

- «صداقت و تعهد، ذاتی است و نیاز به تعهد ندارد»
- «به نظر من، عهدنامه تعهدی درونی است به شغلی که الان و آینده داریم و روخوانی یک متن باعث پایبندی به چیزی نمی‌شود؛ آن هم زمانی که هیچ شناختی نسبت به محیط شغلی نداریم»

- «اگر کسی بخواهد صداقت و تعهد و از این جور چیزها داشته باشد، بدون قسم دارد و کسی که اهل این چیزا نباشد، قسم خوردن برایش فایده‌ی چندانی ندارد»

- «محتوای عهدنامه مهم است؛ اما با یک روز که نمی‌شود وجدان کسی را بیدار کرد و برای اکثر بچه‌ها، فقط، عکس یادگاری شروع بیمارستان با روپوش مهم است، نه قسم‌دادن»
- «توضیحات اساتید مؤثر بود؛ ولی محتوای عهدنامه خیر»

- «تمامی این موارد را طبق قواعدی که قبلاً در ذهن داشتم، رعایت می‌کنم و سوگندنامه تأثیر چندانی نداشت»
کلیشه‌ای بیان‌شدن عهدنامه، بیان‌شدن صحیح ضرورت صداقت‌گویی با توجه به شرایط حاکم و کلی‌گویی، از دلایل بی‌تأثیربودن این مراسم بیان شد:
- «بی‌تأثیر بود؛ چراکه صداقت عمل مهم است؛ اما صداقت گفتار خیر»

مریضی نمی‌شود این‌طور کلاسیک برخورد کرد؛ گاهی وقت‌ها لازم است از چارچوب خارج شد»

- «کار در گروه را آغاز کرده‌ام؛ ولی هیچ مسئولیتی با من نبوده که اهمیت محتوا مشخص شود»

- «بیش کافای ندارم و به نظرم قسم‌خوردن در این موقعیت، مناسب نیست»

- «هیچ سختی! اساساً، در فضای بیمارستان چندان کاربردی نیست و به کار برده نمی‌شود»

- «مطالب، ثقیل بود و در این مقطع، برایمان قابل فهم نبود»

- «چون متن عهدنامه پیچیده بود، در این مقطع، متن، زیاد، برایم قابل فهم نیست»

یازده نفر از مصاحبه‌شوندگان، به‌نوعی، جشن و محتوای عهدنامه را بر محبت به بیمار و تعهد به یادگیری مداوم، مؤثر دانستند؛ هرچند ۴۲ نفر از آنان، با اشاره به وجدان کاری، تربیت خانوادگی، سرشت و ذات آدمی و محیط خانوادگی، به‌عنوان عوامل مؤثر در مؤلفه‌های ذکرشده، اثرگذاری قرائت عهدنامه در این مقطع را زیر سؤال بردند:

- «قرائت عهدنامه باعث می‌شود نسبت به بیمار احساس مسئولیت کنیم»

- «باعث افزایش احساس حرفه‌ای و وظیفه‌شناسی می‌شود که فکر کنم در تمام زمینه‌ها تأثیر مثبت دارد»

- «روی محبت به بیمار و تعهد به یادگیری، تأثیر کمی دارد»

- «بدون عهدنامه هم نسبت به بیمار احساس دلسوزی داشتم»

- «محبت به بیمار و مهرورزی و تعهد به آن‌ها را جزء اولویت‌های خود قرار دادم. قرائت این تعهدنامه، تعهد به یادگیری و تلاش در این زمینه را در حد بسیار زیادی بالا برد؛ البته حضور در بیمارستان و برخورد نزدیک با بیماران تأثیری بیشتر داشت»

- «فی‌نفسه، کار بسیار خوبی است و حتی لازم؛ ولی نه به صورتی که برگزار شد. باید در پزشک برای ورود به بیمارستان انگیزه ایجاد کنند. فضا، فضای جشن باشد نه سخنرانی‌های سرد؛ آخر سخنرانی باحال هم داریم؛ ولی اینجا خبری نبود. کمی دانشجو را با فضای بیمارستان آشنا کنند و خاطره‌ی خوبی را از آخرین باری که بچه‌های یک کلاس دور هم جمع هستند؛ ایجاد کنند.»

- «ضرورت دارد؛ ولی باید برنامه‌های آن بازنگری شود.»

- «بلی، ولی نه به این صورت؛ بلکه با حضور اساتید موفق و باتجربه که سخنرانی و حضورشان دانشجو را به ادامه‌ی راه تشویق کند.»

تعدادی از دانشجویان نیز، به‌نوعی، با بیان جملاتی نظیر «خیر؛ چون هدف جشن اصلاً مشخص نبود» و «خیر؛ چون پیش‌زمینه‌ای وجود ندارد»، به غیرضروری بودن برگزاری این جشن اشاره کردند.

نقاط ضعف مراسم

بیانات زیر، گزیده‌ای از نظرات دانشجویان درباره‌ی نقاط ضعف برگزاری جشن است:

- «جشن، خسته‌کننده بود.»؛ «باید شادتر و صمیمی‌تر برگزار شود.»

- «فقط صحبت‌های طوطی‌وار شد و هیچ فایده‌ای نداشت.»

- «جای خانواده‌های دانشجویان، خیلی خالی بود.»

- «عدم حضور اساتید برجسته‌ی بالینی، بدجوری توی ذوقمان زد.»

- «به نظرم، عدم حضور اساتید برجسته‌ی بالینی، مشکل عمده‌ی جشن بود.»

- «از دانشجویان برای بیان احساساتشان دعوت به عمل نیامد.»

- «عدم دعوت از دانشجویان تازه‌فارغ‌التحصیل شده برای بیان تجربیاتشان و توصیه‌هایی که برای دانشجویان در این

- «خیر، در عهدنامه به‌صورت کلی بیان شده بود و فقط، ضرورت آن بدون اثرگذاری بر دانشجو بیان شد.»

- «خیر، تأثیر خاصی نداشت و برای هر دانشجوی پزشکی این مطلب از قبل بدیهی است.»

دانشجویانی که محتوای عهدنامه را بر رابطه‌ی پزشک و بیمار بی‌تأثیر یا کم‌اثر می‌دانستند، اعلام کردند:

- «بی‌تأثیر؛ چراکه متن عهدنامه هیچ اشاره‌ای به این موضوع ندارد.»

- «از قبل عقیده داشتیم و عهدنامه تنها باعث محکم‌تر شدن این تفکر شد.»

- «محتوای عهدنامه، احساس می‌کنم، از یاد برده شود و باید وجدان آدم بیدار باشد.»

ضرورت برگزاری مراسم از منظر دانشجویان

دانشجویان با دلایل مختلف به ضرورت انجام جشن اذعان داشتند:

- «بله، باعث آشنایی اجمالی دانشجو با شرایط پیش‌رویش و همچنین، باعث آشناسدن پزشکان آینده با حقوق بیماران می‌شود.»

- «بلی؛ چون وارد مقطع دیگری می‌شویم، برای آشنایی بیشتر لازم است.»

- «بله؛ چون دیگر فرصتی برای جمع‌شدن دور هم وجود ندارد.»

- «بله؛ چون اگر تأثیر خوبی بگذارد با روحیه‌ی بهتری هم، دوره‌ی بالاتر را شروع می‌کنیم.»

- «معلوم است که ضروری است؛ بعد از چهار سال درس خواندن بی‌وقفه، حداقل، یک شب، شادی‌کردن و داشتن احساس خوب، حق دانشجویان پزشکی است.»

تعدادی از دانشجویان درصورتی‌که جشن، باشکوه‌تر و هدفمندتر برگزار شود، آن را ضروری دانستند و نظر خود را این‌گونه بیان کردند:

- «بله؛ ولی باشکوه‌تر باشد که تفاوت را احساس کنیم.»

قبلی درسی من ندارد و همه چیز خوب‌تر شده است.»
 - «عشق به کار و روحیه‌ام را بهتر کرد.»
 - «انگار که قراردادی بین خودم و شغلم بسته شده که من را مسئول حفظ صحیح شغل و شخصیت‌ام می‌کند.»
 - «هیچ انگیزشی ایجاد نکرد و بی‌تأثیر و فرمالیته بود.»
 - «فقط یک خاطره شد؛ چون درست عهدنامه و تجربیات بیان نشد.»

مصاحبه‌شوندگانی که این جشن را نقطه‌ی عطفی در زندگی خود می‌دانستند، بیان کردند:

- «بله؛ چون مقدمه‌ی شروع کار با بیمار است.»
 - «بله تا حدودی؛ البته این مورد بستگی شدیدی به شخصیت فرد دارد؛ زیرا هر شخص، شخصیتی متفاوت با دیگران دارد؛ ولی جشن می‌تواند برای برخی از دانشجویان نقطه‌ی عطف تلقی شود.»

- «بله؛ اگر اهداف جشن برای ما روشن باشد.»
 - «بله؛ اگر به جشن از طرف اساتید و مسئولین بها داده شود.»

- «اگر به‌طور کامل، مفصل‌تر، بامحتواتر و با حضور اساتید برجسته‌ی دانشگاه برگزار می‌شد، می‌توانست نقطه‌ی عطف باشد.»

تعدادی از دانشجویان، مراسم را پدیده‌ای عادی در زندگی حرفه‌ای قلمداد کردند: «خیر، شروع بیمارستان نقطه‌ی عطف در زندگی حرفه‌ای من بوده است و نه برگزاری جشن.»
 و در نهایت، از دانشجویان خواستیم تجربه‌ی خود را از جشن روپوش سفید در یک جمله بیان کنند. جملات زیر بیان شد:

- «احساس شادی و مسرت داشتم.»
 - «احساس غرور و خودبزرگ‌بینی داشتم.»
 - «احساس مسئولیت داشتم.»
 - «جشن برایم ملال‌آور بود.»
 - «فقط به فکر زودتر تمام‌شدن مراسم بودیم.»

مقطع لازم است، به نظرم از مشکلات عمده‌ی جشن است.»
 - «همه‌اش الکی بود و هیچ‌گونه هدفی را دنبال نمی‌کرد.»
 - «در جشن، شرح وظایف انجام‌شده، مناسب نبود و به آن اهمیتی داده نشد.»

- «نمی‌تواند تأثیر دائمی داشته باشد و فقط، برای همان لحظاتی که در جشن بودیم، اثراتی داشت.»

- «شلوغ و پذیرایی، ضعیف بود.»
 - «واقعاً از ده نمره، یک می‌دهم؛ یک مشت سخنرانی کسل‌کننده. قبل از ورود به بیمارستان با پزشک جوری برخورد می‌کنند که انگار در پادگان است.»

- «احساس سرخوردگی به‌طور موقت و ایجاد روحیه‌ی منفی.»

- «بد بود و می‌توانست سازمان‌دهی بهتری داشته باشد.»
 - «جشن سردی بود؛ اگرچه سخنرانی‌های خوب داشت،

شمای کلی از آینده به دست نمی‌داد.»
 - «بیشتر، جنبه‌ی نمادین دارد و اثربخشی آن چندان

نیست. باید از پایه و شروع پزشکی روی این مسائل کار کرد.»
 - «باید پزشکان موفق بیشتری می‌آمدند. اصلاً استادان به

دانشجویان احترام نگذاشتند که از تجربیات خود به ما بگویند.»

- «خیلی اثرگذار نبود.»

مراسم جشن روپوش سفید در یک نگاه

در انتها، مصاحبه‌شوندگان تجربه‌ی کلی و جمع‌بندی نهایی را از جشن روپوش سفید و مراسم قرائت عهدنامه بیان کردند:

- «جشن روپوش سفید، نمادی است برای شروع بهترین دوره‌ی شغلی یک دانشجوی پزشکی؛ بنابراین نمادی زیباست که احساس مثبت ایجاد می‌کند.»

- «جشن روپوش به من بازگو کرد که از لحاظ وظایف و تعهدات، در جایگاه خطیر و مهمی قرار دارم و دوره‌ی جدید و متفاوتی از زندگی را در پیش رو دارم که شباهتی به دوران

قسم خوردن و پایبندی به قوانین، آشنایی دانشجویان با وظایف، مقدمه‌ی ورود دانشجویان از مقطعی به مقطع دیگر، ایجاد انگیزه، ایجاد خاطره و مقدس شمردن حرفه‌ی پزشکی، از جمله نظرهایی بود که از جانب دانشجویان، به‌عنوان اهداف اصلی جشن نام برده شد. این نظرها با مطالعاتی دیگر که در این حوزه صورت گرفته، سازگار است؛ چنان‌که در مطالعه‌ای بیان شده است که جشن روپوش، باید با هدف همراه‌سازی آموزش پزشکی با ارزش‌های اخلاقی و اخلاق حرفه‌ای باشد و در زمینه‌هایی چون: رفتار مناسب، همدلی با بیمار و مسئولیت‌پذیری، اثر بگذارد (۶). عده‌ای زیاد از دانشجویان پزشکی معتقد بودند که این مراسم در زمینه‌ی تعهد و مسئولیت‌پذیری آن‌ها نقشی بسزا دارد؛ علاوه بر این، گروهی معتقد بودند که این مراسم در رفتار حرفه‌ای آن‌ها با بیماران و همچنین، آمادگی بیشتر برای حضور در بیمارستان مؤثر بوده است؛ اما اغلب شرکت‌کنندگان، صرف انجام یک مراسم و قرائت عهدنامه را برای ایجاد احساس همدلی با بیماران بی‌تأثیر دانستند؛ بنابراین، برای ایجاد احساس همدلی با بیمار، صرف قرائت عهدنامه به نظر کارآمد نبوده است.

در مطالعه‌ی حاضر، اکثریت دانشجویان، مفاهیم عنوان‌شده در سوگندنامه را پیچیده، قلمداد کردند که در این مقطع و قبل از ورود به بیمارستان برای آن‌ها بیگانه است و اعلام کردند که انجام کار عملی و برخورد با بیمار، باید به‌عنوان مقدمه‌ای برای سوگند آگاهانه مد نظر قرار گیرد. مطالعات انجام‌شده، ابراز داشته‌اند که عدم درک صحیح دانشجویان از مفهوم اخلاق حرفه‌ای و آشنانیدن با چالش‌های اخلاقی که در آینده با آن روبه‌رو هستند، از اشکالات قرائت زود هنگام سوگندنامه است (۳، ۴ و ۷).

شرکت‌کنندگان در این مطالعه، با قرائت دسته‌جمعی سوگندنامه مشکلی نداشتند؛ اما تعدادی از آن‌ها از اینکه عهدنامه‌ای را قرائت می‌کنند که معنا و مفهوم آن را درک نمی‌کنند، تجربه‌ای درباره‌ی آنچه گفته می‌شود، ندارند یا به

- «روپوش سفیدپوشیدن، خیلی شیرین بود»
 - «فکر می‌کردم برنامه‌ی بسیار مهمی باشد و توسط اساتید، جدی‌تر گرفته شود که این‌گونه نبود»
 - «آرزوی سالیان سالم را که به دنبال رسیدن به جایگاهی بودم که برای مردم کاری انجام دهم، در شرف تحقق یافتن می‌بینم و دیگر جای سهل‌انگاری و تعلل نیست»
 - «احساس خوبی داشتم از اینکه توانستم دوره‌ی مقدماتی را پشت سر بگذارم و یک قدم به هدفم که کمک به مردم و جامعه است، نزدیک شوم و همچنین، از این به بعد، در مقابل تمام افرادی که به‌عنوان بیمار به من مراجعه خواهند کرد، مسئول هستم»
 - «احساس پزشک‌شدن داشتم».

بحث

جشن روپوش سفید، به معنای آغاز زندگی حرفه‌ای دانشجو، به‌عنوان دانشجوی پزشکی مقطع بالینی است. در این مراسم، از همان آغاز دوره‌ی آموزش بالینی، با ایجاد قراردادی روانی، فکری و اخلاقی، دانشجو، به‌ترویج همدلی و اخلاق‌مداری در حرفه‌ی طب ترغیب می‌شود.

بر اساس پژوهش‌های پیشین، جشن روپوش سفید می‌تواند به‌عنوان فرصتی برای انعکاس اهداف درمانی در زمان ورود دانشجویان علوم پزشکی به مقطع بالینی تلقی شود (۲). می‌توان این اهداف درمانی را در هشت گزینه عنوان کرد: ۱. هدف اصلی‌بودن درمان بیمار؛ ۲. ضروری‌بودن رابطه‌ی درست پزشک و بیمار؛ ۳. توضیح‌دادن احتمالات و دادن حق انتخاب به بیمار؛ ۴. توضیح‌دادن وجود احتمال خطا؛ ۵. گفتن حقیقت؛ ۶. مدعی‌بودن و دفاع از خود؛ ۷. مشورت‌کردن؛ ۸. کنترل استرس و زندگی.

در مطالعه‌ی حاضر، مصاحبه‌شوندگان، به‌طور کلی، تأثیر جشن روپوش سفید و آیین قرائت عهدنامه را روی اهداف فوق، ناچیز دانستند و بعضاً، از جملاتی استفاده کردند که بیانگر پرداخته‌نشدن مناسب به اهداف یادشده، حین جشن است.

در امور پزشکی (۵ و ۴).

در مطالعه‌ی، دانشجویان پزشکی دانشگاه میشیگان اظهار کردند که برگزاری مراسم روپوش سفید، می‌تواند ویژگی‌های شخصی و مهارت‌هایی را که امیدوار بودند به‌عنوان پزشکان آینده داشته باشند، به آن‌ها نشان دهد (۸). مطالعه‌ای که در دانشگاه کالیفرنیا انجام شد، ارتباطی واضح بین جشن روپوش سفید و اخلاق حرفه‌ای نشان داد. این مطالعه، به منظور شناخت ارزش‌های فردی و ارزش‌هایی که دانشجویان در طول مراسم روپوش سفید به آن‌ها متعهد می‌شوند و همین‌طور، درک تفاوت‌های بین ارزش‌های شخصی و حرفه‌ای شکل گرفت. دانشجویان یافته‌های خود را در جلسه‌ای سه‌ساعته گزارش دادند. ارزش‌های مشترک بیان‌شده توسط دانشجویان، شامل استقلال بیمار، احترام، سودمندبودن و اخلاق حرفه‌ای بود. ارائه‌ی مراقبت‌های بهداشتی باکیفیت، مهارت ارتباطی، آموزش و توزیع عادلانه‌ی خدمات بهداشتی در میان تعهدات بیان شده بود. فرهنگ، ارزش‌های اجتماعی، خانواده، تجربه، دین، آموزش و مطالعه‌ی اختصاصی کدهای ارزشی، کلیدی بود که دانشجویان گزارش دادند. باید به این نکته توجه کرد که ارزش‌های دانشجویان و اخلاق حرفه‌ای آنان، در دوران بالینی تغییر می‌کنند (۹).

نتیجه‌گیری

آیین روپوش سفید، مراسمی نمادین برای گذار از دوران علوم پایه به روزهای اول زندگی حرفه‌ای دانشجویان پزشکی است. این آیین به دانشجویان پزشکی کمک می‌کند تا با آمادگی، یادگیری مهارت‌های عملی و تشخیصی بر بالین بیمار را شروع کنند. این مراسم، اولین گام در ایجاد هویت حرفه‌ای و روابط انسانی در مسائل مراقبتی در پزشکان است و بر اهمیت تعهدات به جای امتیازات، انسان‌گرایی، پیشرفت تحصیلی و تعهد به تعالی حرفه‌ای، آشکارا، تأکید می‌کند. در این مراسم، مسائل اخلاقی جدی مطرح می‌شود و محتوای آن بحث‌انگیز است. عملکرد واقعی این مراسم نباید به‌گونه‌ای

مسأله‌ای سوگند یاد می‌کنند که بیشتر، آرمان‌گرایانه است و در آینده، نمی‌توانند همه‌ی آن را عملی کنند، ابراز ناراضی‌ت می‌کنند. ویچ^۱ با ادای سوگند در این زمان، مخالف است و می‌گوید دانشجویان قبل از اینکه بتوانند تصمیم بگیرند که آیا با مفاهیم مطروحه موافق‌اند یا می‌توانند به آن عمل کنند، سوگند یاد می‌کنند. او می‌افزاید که برای دانشجویانی که با سوگند موافق نیستند، هیچ راهی وجود ندارد (۳). بعضی از منتقدان نیز، در مقالات خود در رابطه با قرائت سوگندنامه چنین می‌گویند که نباید از دانشجویان خواست تا سوگندنامه را گروهی قرائت کنند؛ زیرا ممکن است با اعتقادات شخصی آن‌ها در تضاد باشد؛ همچنین، نباید اجازه‌ی قرائت عهدنامه به دانشجویان تا زمانی که شایستگی خود را به‌عنوان یک پزشک اثبات نکرده‌اند، داده شود (۷ و ۴، ۳).

در مطالعه‌ی حاضر، اغلب مصاحبه‌شوندگان، به دلایلی مانند آشنایی اجمالی دانشجویان با شرایط پیش رو، آشناسدن پزشک با حقوق بیماران و تأثیر روحی مثبت، برگزاری جشن را ضروری دانستند. با وجود این، برخی از آن‌ها، با ابراز علت‌هایی چون: بی‌هدف‌بودن جشن و نبود پیش‌زمینه‌ی ذهنی، برگزاری جشن را در این مقطع بیهوده دانستند. در این رابطه، ویچ بیان داشته است که ارزش‌های دانشجویان و اخلاق حرفه‌ای آنان در دوران بالینی، تغییر می‌کند و بعضی اوقات تشخیص این تغییر بسیار سخت است؛ بنابراین، برگزاری این مراسم، به‌ندرت، در اخلاق حرفه‌ای آنان در آینده اثرگذار خواهد بود (۳). بر اساس مقاله‌ی هوبر^۲، برگزاری جشن روپوش سفید می‌تواند به‌عنوان گام نخست برای تشویق و ارتقای اخلاق حرفه‌ای و روابط انسانی در مسائل مراقبتی و پزشکی، تلقی شود؛ همچنین، می‌تواند به‌عنوان برنامه‌ای تحصیلی، در دستور کار دانشجویان پزشکی قرار گیرد؛ برنامه‌ای برای بیان مسائل انسانی و اخلاق حرفه‌ای

1. Veatch
2. Huber

اتخاذ رویه‌هایی برای برگزاری باصلا‌بت‌تر جشن، می‌تواند نقاط ضعف این جشن را برطرف کند تا اقبال دانشجویان به این مراسم و در نتیجه، اثرگذاری آن در ایجاد احساس تعهد به خدمت و تواضع، بیشتر شود.

باشد که دانشجویان را با ورود به این مرحله، در جایگاه غرور، امتیاز و افتخار قرار دهد و آن‌ها را از مردم و فرهنگی که بیماران آینده‌شان از آن می‌آیند، جدا کند و تحت‌الشعاع فرهنگ پزشکی با جایگاه ویژه در ذهن و شخصیت دانشجوی، قرار گیرند. همیشه در پزشکی در هر زمانی ممکن است مورد نیاز باشد.

منابع

- 1- Peltier BN. White coat principles. J Am Coll Dent. 2004; 71(4): 53-6.
- 2- Gold Foundation website. http://www.humanism-in-medicine.org/index.php/programs_grants/gold_foundation_programs/white_coat_ceremony (accessed on: 2018).
- 3- Veatch RM. White coat ceremonies: A second opinion. J Med Ethics. 2002; 28(1): 5-6.
- 4- Huber SJ. The white coat ceremony: A contemporary medical ritual. J Med Ethics. 2003; 29: 364-6.
- 5- Ebrahimi S. White coat ceremony: A medical student's journey from basic sciences to clinical medicine. Galen Med J. 2014; 3: 127-9.
- 6- Gillon R. White coat ceremonies for new medical students. J Med Ethics. 2000; 26(2):83-4.
- 7- Russell Philip C. The white coat ceremony: Turning trust into entitlement. Teach Learn Med. 2002; 14(1): 56-9.
- 8- Cohn F, Lie D. Mediating the gap between the white coat ceremony and the ethics and professionalism curriculum. Acad Med. 2002; 77(11): 1168.
- 9- McLean M, Naidoo SS. Medical students' views on the white coat: A south african perspective on ethical issues. Ethics & Behavior. 2007; 17(4): 387-402.

The Viewpoints of Shiraz Medical Students on the Effect of White coat ceremony on Medical professionalism

Sedighe Ebrahimi^{*1}, Reza Mohammadi², Seyed Ziaedin Tabei³

¹Associate Professor, Department of Medical Ethics, Shiraz University of Medical Sciences, Shiraz, Iran.

²MD, Department of Medical Ethics, Shiraz University of Medical Sciences, Shiraz, Iran.

³Professor, Department of Medical ethics, Shiraz University of Medical Sciences, Shiraz, Iran.

Abstract

The white coat ceremonies are a recent phenomenon in medical education at the first steps of their education, that use as a symbol to impress upon medical students the importance of professionalism in medicine. This ceremony is known as one of the primary preparations for entrance of medical students to clinical courses. This study aims to investigate the effect of white coat ceremonies on professional ethics and student familiarity with their professional tasks in clinical departments. The present study is a qualitative study on the students' viewpoints regarding white coat ceremony and based on goal-based sampling. The statistical population included 4th-year medical students of Shiraz University of Medical Sciences in 1394. Data collection was done by a mixed method which one part of it was the half structural interview and another part by answering the open questions. Data collection continued to the saturation phase, furthermore; the data were analyzed by content analysis method according to the instructions. Most of the participants in this study considered holding a ceremony before entering the hospital as an important event for the readiness of students to go through a clinical course. The most important positive effects of white coat ceremony were increased students' commitment and accountability, improved interactions with patients, increased motivation and self-confidence, and familiarity with some of the basic principles of professional ethics. A white coat celebration can enhance the students' familiarity with their professional duties and motivations. More studies are needed to better understand the strengths, weaknesses, and shortcomings of this ritual.

Keywords: White coat ceremony, Medical student, Ritual ceremonies

* Corresponding Author: sedighebrahimi@gmail.com